

Werpt licht op de geschiedenis van Parkstad Limburg

Jaarverslag 2019

Stichting Historische Kring
'Het Land van Herle'

JUNI 2020

Stichting Historische Kring “Het Land van Herle” is opgericht op 4 april 1945. De Kring bestudeert en publiceert over de geschiedenis van de Parkstad gemeenten; de huidige gemeenten: Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken, Nuth, Simpelveld en Voerendaal.

Colofon:

Stichting Historische Kring “Het Land van Herle”

Coriovallumstraat 9, 6411 CA Heerlen

Telefoon: 06 - 10416501

KvK Limburg 41070684 - BTW-nummer NL816682549B01

Bankrekening: IBAN: NL86INGB0002069907 BIC: INGBNL2A

www.landvanherle.nl

info@landvanherle.nl

Het Land van Herle

Jaarverslag 2019

Stichting Historische Kring 'Het Land van Herle'

De stichting is op 4 april 1945 opgericht met als doel de bestudering van de geschiedenis van het historische gebied dat wordt aangeduid met het Land van Herle. Aan dit historische gebied werden later ook Kerkrade en omliggende gemeenten toegevoegd. Tegenwoordig behoren de huidige gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld en Voerendaal, ofwel het huidige Parkstad Limburg tot het werkgebied van de kring.

Het bestuur

Het bestuur bestond aan het eind van het verslagjaar uit: W. Terpstra, voorzitter; mw. K. Smeets-Limpens, secretaris; H. Otten, penningmeester en verder P. Borger, R. Braad, J. Smeets en mw. A. Quaedackers. Het bestuur heeft in het verslagjaar vier keer vergaderd.

In het verslagjaar is de aanzet gegeven voor de vernieuwing van de website. De vorig jaar gestarte serie zomeravondlezingen kreeg vervolg met een naar 31 oktober uitgestelde lezing en boekpresentatie in het Nederlands Mijnmuseum.

Nog steeds wordt maandelijks een digitale *Nieuwsbrief* gepubliceerd. Deze nieuwsbrief verzenden wij mede namens de historische en heemkundeorganisaties in Parkstad Limburg. Daarin worden nieuwtjes en activiteiten vermeld uit het historische veld, zoals deze door de verschillende organisaties zijn aangereikt. Mw. A. Quaedackers is redacteur van de digitale Nieuwsbrief. Verder worden actuele nieuwtjes en informatie ook verspreid via de website www.landvanherle.nl en de facebookpagina <https://www.facebook.com/land.vanherle/>.

De werkgroep

De stichting heeft, vanaf haar begin, een werkgroep ingesteld van zowel amateurs als mensen die professioneel actief zijn met geschiedenis. Dit is een gezelschap van historici, onderwijzers, archeologen, genealogen, architecten, etc. die in deze regio werkzaam zijn. De bijeenkomsten van de werkgroep worden gehouden op de vierde maandag van de maand in de studiezaal van Rijkheyt te Heerlen.

Aan het begin van het verslagjaar bestond de werkgroep, onder leiding van de voorzitter van het bestuur Will Terpstra uit P. Borger, J. Born, R. Braad, P. Crombach, F. Crutzen, drs. M. van Dijk, dr. F. Gerards, S. Giezenaar, K. Hessels, dr. A. Jacobs, M. en R. Krutzen, M. Lemaire, drs. K. Linders, K van Nuys, H. Otten, F. Patelski, drs. M. Put, drs. A. Quaedackers, drs. Th. Raets, drs. E. Ramakers, dr. L. Schiphorst, mr. ir. J. Smeets, ir. R. Smeets, W. Terpstra, drs. M. van der Weerden, drs. L. Wolters en drs. M. van der Wijst.

In de werkgroepvergadering van 28 januari zijn de resultaten van een enquête over het functioneren en de werkwijze van de werkgroep gepresenteerd. Het bood enige aanknopingspunten voor vernieuwing, een andere aanpak, verandering en verjonging. De uitgangspunten worden meegenomen in nieuwe beleidsnota 2020-2024.

Op 8 februari werd ons werkgroep lid Theo Raets (geb. 6 mei 1927) bij zijn afscheid na 30 jaar voorzitterschap van de Stichting Bron van Brunsham tijdens een receptie in Brunssum vereerd met de instelling van een naar hem genoemde geschiedenisprijs. Zelf mocht hij de eerste daarvan in ontvangst nemen, omdat hij zijn sporen voor de geschiedschrijving van Brunssum ruimschoots heeft verdient. Onze hoofdredacteur mocht hem daar toespreken en feliciteren, waarbij hij de verdiensten van Theo Raets voor het Land van Herle memoreerde. De Theo Raets-prijs wordt eens in de drie jaar uitgereikt.

Het Land van Herle

Bestuur Bron van Brunsham met burgemeester Gerd Leers bij de uitreiking van de Gedenkpenning aan Theo Raets op 8 februari. Staand: Hub Waterval bestuurslid, Jeu Borger nu voorzitter, Gerd Leers burgemeester, Servie Broers secretaris. Zittend: Thea Raets-Mooijman en Theo Raets, scheidend voorzitter.

Gewoonlijk wordt in de bijeenkomsten van de werkgroep door een spreker een voordracht gehouden met een onderwerp dat aspect(en) van de historie van de regio belicht. Na de lezing wordt hierover door de aanwezigen gediscussieerd. Verder worden door de voorzitter mededelingen gedaan met betrekking tot de stichting en wordt aan iedere deelnemer de gelegenheid geboden om vragen te stellen dan wel punten onder de aandacht van de werkgroep te brengen. Regelmatig zijn toehoorders te gast bij specifieke onderwerpen.

In samenwerking met Historisch Goud en verzamelaar/amateurhistoricus Egidius Weerts is de aanzet gemaakt voor de geschiedschrijving over middeleeuws Heerlen, met het oog op 800 jaar Landsfort in 2025. Ons deel is het gemeentebestuur op deze mijlpaal te wijzen voor de ontwikkeling van festiviteiten en nieuw en aanvullend archiefonderzoek te entameren voor een wetenschappelijke en een publieks-publicatie met daarbij een aantal lezingen of symposia en rondleidingen door de middeleeuwse stad.

Naast de informatie-uitwisseling zijn de volgende onderwerpen besproken:

Maandag 28 januari Sjaak Giezenaar, *De politie in Brunssum*

Maandag 25 februari Frans Crutzen, *Rumoerige tijden! [Wijlre een keerpunt in de geschiedenis]*

Maandag 25 maart Jac Smeets, *Over de opbouw van kasteel Guédelon*

Maandag 15 april Paul Borger, *De Rythmic groep in Schinveld*

Maandag 27 mei vond een eerste korte excursie plaats naar het Migratiemuseum in het Maankwartier in Heerlen.

Excursie naar de tentoonstelling 'Niet bang zijn', Migratiemuseum op maandag 27 mei.

Excursie naar de Rembrandtentoonstelling en het Schutterijmuseum in Steyl op woensdag 3 juli

Het Land van Herle

- Woensdag 3 juli vond onze excursie met aansluitend etentje plaats naar het Limburgs Schutterijmuseum met Rembrandt-tentoonstelling in Steyl. Ons werkgroep lid Luc. Wolters verzorgde de rondleiding.
- Maandag 26 augustus Paul Borger, *Nieuw licht op oorlog en bevrijding op kasteel Hoensbroek*
- Maandag 23 september Egidius Weerts, *De wederopstanding van de vesting Herle*
- Maandag 28 oktober Sjf Born, *Romeinse sporen in Voerendaal*
- Maandag 25 november Kees Hessels, *De laatste bezittingen van de familie Von Schaesberg in Limburg; Onteigening en ontvijanding*

Zomeravondlezing

Voor de zomeravondlezing was een boekpresentatie met lezing gepland. Op deze avond presenteerden we in het Nederlands Mijnmuseum het boek van Harrie Strijkers 'Ze spelen helder als mijnwerkers' dat handelt over de harmonieorkesten van de Staatsmijnen Wilhelmina en Emma. De lezing werd echter verschoven naar donderdag 31 oktober in verband met het niet tijdig gereed komen van het boek. De auteur verzorgde een boeiende lezing over dit onderwerp, nadat door voormalig stadshistoricus Roelof Braad een overzicht van de geschiedenis van de blaasorkesten in en rond Heerlen was verzorgd. Het eerste exemplaar van het

boek werd aangeboden aan Jan de Wit, voorheen kamer- en gemeenteraadslid en nu o.a. nog secretaris van Stichting Carboon-Nederlands Mijnmuseum en oprichter van het Nederlands Mijnmuseum. Daarnaast werd een tweede exemplaar aangeboden aan Jan Koks, directeur van het Fonds voor Sociale Instellingen. Van FSI ontvingen we een bijdrage voor deze uitgave.

Publiceren

Sinds 1950 bestaat een traditioneel tweede belangrijke activiteit van de stichting uit het uitgeven van een tijdschrift over het verleden van en geschiedbeoefening in de regio. 65 jaargangen van het tijdschrift zijn doorzoekbaar op de website geplaatst. In 2016 startten we met de uitgave van: *MijnStreek, historisch magazine voor Parkstad Limburg*. In de vierde jaargang 2019 werd per kwartaal een aflevering uitgegeven met een gevarieerd aanbod aan artikelen (zie de bijlage).

De redactie bestond aan het einde van het verslagjaar uit: R. Braad (hoofdredacteur); K. Linders (redactiesecretaris); mw. Anita Quaedackers (eindredacteur), J. Frins, F. Gerards en mw. D. Smeets-Habets en F. Patelski.

Per 2019 werd het drukwerk en de verzorging voor de verzending van het tijdschrift aanbesteed aan CPF XL in Landgraaf.

Op 31 december waren er 339 (2018: 334) abonnees, waarvan 7 (7) ruilabonnementen. Gedurende het jaar hebben 12 (20) abonnees hun abonnement opgezegd en zijn er 17 (11) abonnees bijgekomen.

Het Land van Herle

In samenwerking met Historisch Goud/Rijkheyt is Het Land van Herle verantwoordelijk voor de uitgave van de *Historische Reeks Parkstad Limburg* (HRPL) en het vervolg op de serie *De geschiedenis van de Heerlense buurten*.

In het verslagjaar verscheen als deel 8 in de serie *De geschiedenis van de Heerlense buurten* het boek *'Heerlerbaan vroeger...; van verbindingsweg tot urbane woonwijk'*. De teksten zijn geschreven door Al Kerckhoffs, Sjf Hautvast, Marjo en Pé Diederer en Roelof Braad met medewerking Ger Seetsen, Jan Hendriks en Jacq. Zenden. Het werd op 6 januari onder grote belangstelling bij de afsluiting van de festiviteiten van Heerlenbaan 100 jaar (H100) in de Caumerbron te Heerlerbaan gepresenteerd.

Het Land van Herle

Als deel 16 van HRPL presenteerden we in samenwerking met de Vakbond ABW hun jubileumboek, geschreven door Hans Thissen. Het boek onder de titel *1944-2019 | 75 jaar Vakbond ABW De oudste nog bestaande neutrale zelfstandige vakbond in Limburg* werd gepresenteerd aan de leden van de Vakbond ABW in Auberge De Rousch in Heerlen op 25 september.

Voorzitter van Vakbond ABW Jack Hurxkens overhandigt auteur Hans Thissen het 'eerste' exemplaar van het boek over de jubilerende vakbond. Foto: Jos Sporck van Digital Imagina_on Photography

Eindredacteur Roelof Braad presenteert het boek over 75 jaar Vakbond ABW. Rechts: auteur Hans Thissen. Foto: Jos Sporck van Digital Imagina_on Photography

Als deel 13 verscheen in deze reeks geschreven door oud DSM-archivaris Harry Strijkers het boek *'Ze spelen helder als mijnwerkers'; De harmonieorkesten van de Staatsmijnen in de Oostelijke Mijnstreek*. De boekpresentatie ervan vond plaats in het Nederlands Mijnmuseum in Heerlen op 31 oktober tijdens de (uitgestelde) zomeravondlezing.

Verder verscheen het tweede deel *'Bokkenrijders in Zuid-Limburg en omstreken, 1738-1748'* geschreven door Rein van Lieshout. Wim Nolten verzorgde de index, terwijl een nieuwe vrijwilliger, Jan Hendriks, de tekstredactie verzorgde.

Op dinsdag 5 november verzorgden we o.l.v. Koos Linders een discussiebijeenkomst over het boek over de 75 jarige Vakbond ABW en de andere recent verschenen boeken – zoals hierboven genoemd – bij Boekhandel Van der Velden Van Dam in Heerlen.

Van enkele uitverkochte boeken werden nieuwe oplages via printing-on-demand besteld: *'Settela en Willy'*, *'Bevrijding oostelijke mijnstreek'*, *'Molenberg Vroeger...'* en *'Bokkenrijders in Zuid-Limburg en omstreken, deel 1'*.

Het Land van Herle

Stimulering historische participatie

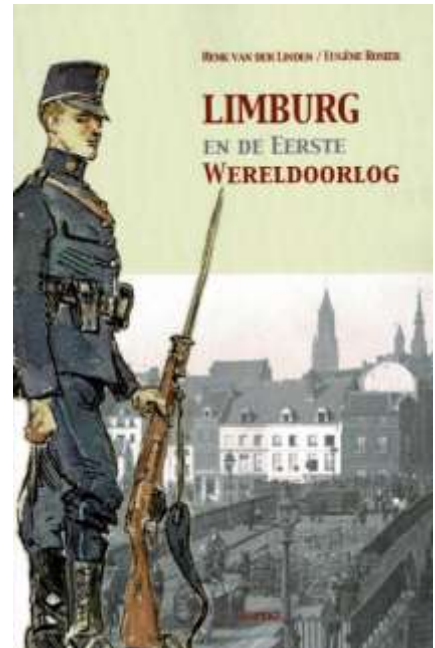
Regelmatig organiseert Het Land van Herle samen met LGOG Kring Parkstad het ‘Heemkundeoverleg’ in de regio Parkstad Limburg. Hier komen van oorsprong de voorzitters van de meest actieve historische en heemkundeorganisaties bijeen. Tegenwoordig is het een meer gemengde groep van vertegenwoordigers/bestuurders van deze organisaties. De samenstelling wisselt afhankelijk van het te behandelen thema. In het verslagjaar waren er vier bijeenkomsten waar informatie-uitwisseling plaatsvond en in deze vergaderingen naast de gebruikelijke thema’s als ‘maand van de geschiedenis’ en ‘open monumentendag’ vooral de toekomstbestendigheid van de verenigingen nogmaals besproken.

Op 16 maart was in samenwerking met LGOG de Zuid-Limburgse Heemkundecontactdag in Wahlwiller.

Op 7 april werd een stand ingenomen op de derde Euregionale Geschiedenisdag in Rolduc.

Daarnaast is door Land van Herle meegewerkt aan de voorbereiding voor een boek over karakteristieke monumenten in Heerlen en is geparticipeerd in de Heerlense Commissie Open Monumentendag, waar in september van het verslagjaar werd stilgestaan bij ‘Plekken van plezier’ met (vier routes) langs in totaal 153 karakteristieke panden, waarvan er vijf gratis te bezichtigen waren.

Artikelen over aspecten van de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog die eerder zijn verschenen, waaronder meerdere uit *Het Land van Herle* en *MijnStreek*, zijn overgenomen in een bundel samengesteld door Henk van der Linden en Eugène Rosier, *Limburg en de Eerste Wereldoorlog*. Het boek werd op 9 december op het provinciehuis aangeboden aan gouverneur (en historicus) Theo Bovens.

Boekpresentatie op het provinciehuis op 9 december. V.l.n.r. Henk van der Linden, Eugène Rosier van Stichting Studiecentrum Eerste Wereldoorlog, Commissaris van de Koning Theo Bovens, Perry Pierik (uitgeverij Aspect) en Roelof Braad (namens Land van Herle).

Bijlage**Inhoud vierde jaargang *MijnStreek***

Zie voor verdere info: www.mijnstreek-parkstad.nl of www.landvanherle.nl. Daar kunt u ook een gratis abonnement nemen op de regelmatig verschijnende nieuwsbrief met nieuws en een agenda van activiteiten over aspecten van de geschiedenis van Parkstad Limburg.

Wie alles wil weten over de geschiedenis van oostelijk Zuid-Limburg, het centrum van de voormalige Mijnstreek, vindt vier maal per jaar op circa 36 pagina's in kleur artikelen over de meest boeiende onderwerpen uit het bewogen verleden van de streek.

Abonneer nu voordelig of bestel een proefnummer!

Aflevering 1 – 32 p.

Van de redactie	Miekie	Frins, Jean
Thema	Hoensbroekse ondernemers in Brussel	Peters, Henri
Thema	Over de bouwgeschiedenis van het Kunderhuis	Gerards, Frans
Uitgelicht	Wijlre: facetten van een boeiend verleden!	Quaedackers, Anita
Thema	Wijze vrouw of heks? (de vroedvrouw in de vroegmoderne tijd)	Boumans-Willems, Lieke
Historie op de vlooiemarkt	Patisserie-Lunchroom Verheugen	Boumans-Willems, Lieke
Historisch Actueel	Erepenning ingesteld voor de beste Brunssumse geschiedenissen	Braad, Roelof
Aangestipt	Heerlerbaan vroeger...	Quaedackers, Anita
Aangestipt	Schutterij St. Johannes –St. Clemens Merkelbeek	Braad, Roelof
Aangestipt	Gids Romeins Zuid-Limburg	Smeets-Habets, Diane
Aangestipt	Jaarboek 2018 SHCL	Linders, Koos

Aflevering 2 – 40 p.

Van de redactie	In dit nummer...	Braad, Roelof
Thema	100 jaar muziekvereniging T.O.G. uit Welten, een historische schets	Krutzen, Marcel
Thema	Een vergeten zielzorgeenheid: het recetoraat Judas Thaddeüs 1964-1982	Thissen, Hans
Merkwaardig verhaal(d)	Van hels gedrocht naar zwart goud; een literaire omwenteling in onze regio?	Linders, Koos
Portret	Pater Dr. Renatus Ritzen ofm; 't vuur is aan, noe vla bakke!	Linders, Koos
Historisch Actueel	Het vernieuwde Thermenmuseum; een (herhaal)bezoek meer dan waard!	Jeneson, Karen

Het Land van Herle

Ingezoomd	Patroon- en naaischriftjes van een Rijksvoogdijkind in kasteel Hoensbroek	Orbons, Anne-Rose
Historie op de vlooiemarkt	Fa. Alph. Tissen Heerlen	Boumans-Willems, Lieke
Aangestipt	Top or topic; Archeological highlights & mysteries of the Maastricht Area	Smeets-Habets, Diane
Aangestipt	Na de mijnsluiting: 35 jaar herstructurering en reconversie. 1965-2000 en een doorkijk naar 2010.	Linders, Koos
Aangestipt	Miljoenenlijjn Expresse, december 2018	Gerards, Frans
Aangestipt	U.S.-R. universiteit van de socio-ruimte, opger. '66 heerlen	Braad, Roelof
Aangestipt	Kolengruis en surrogaatkoffie	Braad, Roelof
Aangestipt	Facetten van historisch Benzenrade	Braad, Roelof
Aangestipt	Beekdaelen. Sinds 2019	Braad, Roelof
Aangestipt	Nieuw Lotbroek im woord en beeld	Braad, Roelof
Aangestipt	Van kruis naar kruis; historische wandelingen door Bocholtz	Braad, Roelof
Aangestipt	Lexicon van het chronogram; de literaire erfenis van chronogrammisten in een ChronoLexIcon Met getaLVers en ChronoDistChon	Braad, Roelof en Funs Patelski

Aflevering 3 – 36 p.

Van de redactie	Herdenken Oproep	Braad, Roelof redactie
Thema	Een verraderlijke geschiedenis uit Heerlen	Dijck, Harry van
Paspoort	Zo maar een soldaat...	Willems, Lieke
Portret	'Voldoende gestraft': Dominicus Deutz voor de Revisiecommissie voor het mijnbedrijf	Krutzen, Marcel
Merkwaardig verhaal(d)	Sjo Weijers, musicerende mijnwerker	Packbier, Dave
Bijzondere foto	Drie bevriende Weltenaren die zich onttrokken aan de Arbeitseinsatz	Krutzen, Marcel
Ingezoomd	Verhaal bij een grafsteen	Braad, Roelof
Thema	De bezetting, oorlogsjaren en bevrijding van Merkelbeek	Smeets, Jac

Het Land van Herle

Aflevering 4 – 48 p.

Van de redactie	"Verlies je je verleden dan verlies je jezelf"	Linders, Koos
Thema	Het Vijverpark met het Openluchttheater, bijzonder groen in Brunssum	Habets, Fon
Thema	De bevrijding was voor sommigen geen bevrijding. Het lot van Collaborateurs, NSB'ers, SS'ers en Rijksduitsers direct na de bevrijding van Hoensbroek en omliggende gemeentes	Borger, Paul
Thema	Het weggeld van Heerlen	Gerards, Frans
Merkwaardig verhaal(d)	Opname in een krankzinnigengesticht in 1880. Het tragische einde van Hubert Collaris	Basten, Lesley
Ingezoomd	De Wielerbaan van Heerlen	Wersch, Philippe van
Portret	Communisten in de Mijnstreek: Jan van Beers (1895-1942)	Krutzen, Marcel
Thema	Jachtgeweren, geweren, pistolen en ander wapentuig voor en tijdens de bezetting	Borger, Paul
Uitgelicht	1944-2019, 75 jaar Vakbond ABW	Linders, Koos
Aangestipt	Bokkenrijders in Zuid-Limburg en omstreken (1730-1748)	Linders, Koos
Aangestipt	"Ze spelen helder als mijnwerkers"	Braad, Roelof
Aangestipt	De Bokkerijders. De bende van Geerlingh	Linders, Koos
Aangestipt	Mijn vader was priester	Linders, Koos
Aangestipt	Hemelse helpers	Linders, Koos
Aangestipt	Aus dem Schatzhaus der Geschichte	Nolten, Wim
Aangestipt	Progressieve liberalen contra conservatieve katholieken in Limburg in de negentiende eeuw	Linders, Koos
Aangestipt	Kerkrade Onderweg deel XXIII	Braad, Roelof

